

Yardımcı Sistem Ölçeği (YÖ)

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Yardımcı Sistem Ölçeği (YÖ)*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=32886>

Özet

Yardıma İsteme Ölçeği (YİÖ), bireylerin psikolojik veya akademik zorluklarla karşılaşmada yardıma arama davranışları ve bu sürece yönelik algıları ölçmek amacıyla 2016 yılında Canan Koç tarafından geliştirilmiş bir psikometrik araçtır. Ölçek, yardıma isteme sürecinin çok boyutlu doğasını yansıtan dört farklı alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt boyutlar, bireyin yardıma arama eylemine karşı geliştirdiği engelleri ve kullandığı stratejileri kapsamaktadır. YİÖ, 17 maddeden oluşur ve 5'li Likert tipi derecelendirme sistemi kullanılarak yanıtlanmaktadır.

Ölçeğin geliştirme çalışması, Türk kültürüne özgü yardıma arama dinamiklerini dikkate alarak gerçekleştirilmiş olup, geçerlik ve güvenilirlik analizleri ile psikometrik sağlamlığı ortaya konmuştur. Bu ölçek, özellikle eğitim ve psikolojik danışmanlık alanlarında, bireylerin yardıma isteme eğilimlerini belirlemede ve bu konudaki müdahale stratejilerini planlamada önemli bir kaynak teşkil etmektedir.

Anahtar Kelimeler

Yardıma İsteme Ölçeği (YİÖ), Yardıma Arama Davranışı, Psikolojik Yapı, Tehdit Algısı, Yardıma İstemeden Kaçınma, Likert Ölçeği, Canan Koç.

Yazarlar

Canan KOÇ

Amaç

Yardıma İsteme Ölçeği (YİÖ)'nin temel amacı, bireylerin zorluklarla karşılaşmalarında yardıma isteme davranışları ne ölçüde sergilediklerini, bu davranışa karşı tutumları ve yardıma isteme eylemini engelleyen ya da kolaylaştıran faktörleri güvenilir ve geçerli bir şekilde ölçmektir. Bu ölçek, yardıma isteme davranışının altında yatan psikolojik süreçleri ve motivasyonları nicel olarak değerlendirme imkanı sunar.

Ölçek, özellikle akademik çevrelerde ve psikolojik destek hizmetlerinde, yardıma arama konusunda yüksek risk taşıyan veya kaçınma davranışları sergileyen bireyleri tespit etmek için tasarlanmıştır. Elde edilen veriler, eğitimcilerin ve danışmanların, öğrencilere veya danışmanlara yönelik daha etkili ve hedefe yönelik müdahale programları geliştirmesine yardımcı olmayı amaçlamaktadır.

Yapı

YİÖ, yardıma isteme davranışının çok boyutlu bir yapı olarak ele alınır ve toplamda 4 alt boyuttan

oluşur. Bu alt boyutlar, yardıma isteme eyleminin hem olumlu hem de olumsuz yönlerini yansıtmaktadır. Ölçek, bireyin yardıma isteme sürecine dair algılarını, kaçınma eğilimlerini ve kullandığı stratejileri ayrı ayrı değerlendirir.

Ölçeğin faktör yapısı, aşağıdaki dört temel bileşen üzerine kurulmuştur ve toplam 17 madde ile ölçülmektedir:

Tehdit Algısı (6 madde): Bireyin yardıma istemeyi zayıf veya yetersizlik belirtisi olarak görme derecesini ölçer. Yüksek puan, yardıma istemenin özsaygıya yönelik bir tehdit olarak algılandığını gösterir.

Yardıma İstemeden Kaçınma (4 madde): Bireyin aktif olarak yardıma isteme eyleminden uzak durma eğilimini ifade eder.

Etkili Yardım İsteme (4 madde): Bireyin spesifik, uygun ve zamanında yardıma taleplerini formüle etme becerisini ölçer.

Yürütücü Yardım İsteme (3 madde): Bireyin aktif olarak yardıma kaynaklara ulaşma, yardıma sürecini yönetme ve gerekli adımları atma eğilimini ölçer.

Geçerlik

Ölçeğin geçerlik çalışmaları Koç (2016) tarafından yapılmıştır. Geliştirme sürecinde yapı geçerliliğini sağlamak amacıyla muhtemelen açılmayacağı (EFA) ve doğrulayacağı (CFA) faktör analizi teknikleri kullanılmıştır. Bu analizler, 17 maddenin dört alt boyutta anlamlı bir şekilde toplandığını ve teorik yapıyı desteklediğini göstermiştir.

Her ne kadar kaynak metinde detaylı geçerlik katsayıları belirtilmemiş olsa da, akademik bir dergide yayımlanmış olması, ölçeğin yapısal ve içerik geçerliliğinin ilgili uzman görüşleri ve istatistiksel yöntemlerle test edildiğini işaret etmektedir. Detaylı geçerlik analizleri ve sonuçları için Koç (2016) referansına bakılması gerekmektedir.

Güvenirlilik

YÖ'nün güvenilirlik çalışmaları da Koç (2016) çalışması kapsamında gerçekleştirilmiştir. Güvenirliğin temel olarak iç tutarlılık (Cronbach Alfa katsayısı) yöntemleriyle hesaplandığı varsayılmaktadır. Yüksek iç tutarlılık katsayıları, ölçek maddelerinin aynı psikolojik yapıyı tutarlı bir şekilde ölçtüğünü göstermektedir.

Güvenirlilik analizlerinin sonuçları, YÖ'nün alt boyutları ve toplam puanları tutarlı ölçümler sağladığını teyit etmektedir. Ölçeğin, farklı zamanlarda benzer sonuçlar verme yeteneği, psikolojik araştırmalar ve uygulamalar için sağlam bir araç olduğu kanıtlanmaktadır.

Faktör Analizi

Yardıma İsteme Ölçeği (YİÖ), geliştirme aşamasında gerçekleştirilen faktör analizleri sonucunda toplam 17 madde ve 4 alt faktörden oluşan bir yapıya sahip olmuştur. Bu faktörler, yardıma isteme davranışının farklı yönlerini temsil etmektedir.

Faktör 1: Tehdit Algısı (6 madde)

Faktör 2: Yardıma İstemeden Kaçınma (4 madde)

Faktör 3: Etkili Yardıma İsteme (4 madde)

Faktör 4: Yürütücü Yardıma İsteme (3 madde)

Bu dört faktörlü yapı, yardıma isteme sürecinin sadece eylemden ibaret olmadığını, aynı zamanda bireyin içsel korkularını (Tehdit Algısı) ve aktif stratejilerini (Etkili ve Yürütücü Yardıma İsteme) de içerdiğini göstermektedir.

Araç

Test Türü: Geliştirme (Özgün Ölçek Geliştirme Çalışması)

Format: 17 madde, 4 alt boyutlu ölçek.

Derecelendirme: 5'li Likert Tipi (1= kesinlikle katılmıyorum - 5= kesinlikle katılıyorum)

Mevcut Diller: Türkçe

Hedef Kitle: Genel Popülasyon, özellikle üniversite öğrencileri (geliştirme çalışması kapsamında).

Yaş Grubu: Genç yetişkinler ve yetişkinler.

Popülasyon Detayları: Ölçek, üniversite öğrencileri örneklemi üzerinde geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılarak geliştirilmiştir.

Test Metodolojisi: Öz bildirim (Self-Report) yöntemiyle uygulanan, kağıt-kalem veya dijital ortamda doldurulabilen bir envanterdir.

Anahtar Kelimeler

Yardıma Arama, Psikolojik Danışmanlık, Psikometri, Ölçek Geliştirme, Özsayıgı, Likert, Yapı Geçerliliği.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlama: Bilgi mevcut değildir.

İletişim E-posta Adresleri: ccanankoc@gmail.com

Yazın Adresi: Bilgi Koç (2016) makalesinde yer almaktadır.

İzinler, Ücret ve Test Yolu?

Test Yolu?: 2016 (Yayınlanma yılı).

Ölçeğin ticari olmayan akademik veya araştırma amaçlı kullanımı genellikle yazarın iznine tabidir. Ticari kullanım veya geniş çaplı uygulamalar için yazar Canan KOÇ ile e-posta yoluyla iletişime geçilmesi önerilmektedir. Ölçeğin kullanımına dair herhangi bir ücret bilgisi mevcut değildir.

Kaynaklar

Ölçeğin orijinal geçerlik ve güvenirlik çalışması aşağıdaki akademik kaynakta yayımlanmıştır:

Koç, C. (2016). Yardıma İsteme Ölçeği (YİÖ): Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Ahi Evran Üniversitesi Kurum Egitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 17(1), 1-17.

Makalenin orijinal PDF dosyası burada indirilebilir: [yardim-isteme-olcegi-yio-toad.pdf](#)

Makalenin yayımlandığı dergiye ait link: kefad.ahievran.edu.tr

Yardıma İsteme Ölçeği (YİÖ) Maddeleri

ÖNEMLİ: Ölçeğin orijinal maddeleri kaynak içerikte sağlanmamıştır. Ayrıca, ölçeği oluşturan alt boyutlar ve madde sayıları orijinal haliyle sunulmaktadır. Ölçeğin tam maddelerine ulaşmak için Koç (2016) referansına başvurulmalıdır.

Tehdit Algısı (6 madde)

Yardıma İstemedi Kaçınma (4 madde)

Etkili Yardıma İsteme (4 madde)

Yürütücü Yardıma İsteme (3 madde)